

MARJO MELA

YHTENÄISKULTTUURISTA POLARISAATIOON

MARJO MELA

OLEN BOOMERI (syntynyt 1963) ja kotoisin Helsingistä. Tämä tarkoittaa sitä, että kävin kansakoulun ja sen jälkeen pyrin oppikouluun. Oppikoulu jakautui tuolloin 5-vuotiseen keskikouluun ja 3-vuotiseen lukioon. Keskikoulusta pyrittiin lukioon tai ammattikouluun. Ne, jotka eivät pyrkineet tai päässeet oppikouluun, jatkoivat vielä kaksi vuotta kansakoulussa ja siirtyivät sen jälkeen kansalaiskouluun, josta saattoi pyrkiä ammattikouluun.

Oppikoulu oli maksullinen: vanhempien piti maksaa ruoka, koulukyydit ja lukukausimaksut kuten myös oppimateriaalit. Oppikoulun arvostelu oli tiukkaa. Kokeissa tuli olla puolet oikein, että sai vitosen. Psykologeja ja erityisopettajia ei ollut.

Peruskoulu oli jo omina kouluvuosinani voimassa Lapissa, sillä siellä oli kaikkein alhaisin koulutustaso. Etelään peruskoulu saapui viimeisenä. Peruskoulun tarkoituksena oli tasa-arvoistaa koulutusta. Tässä onnistuttiinkin, sillä 1970-luvulla syntyneet ovat tällä hetkellä Suomessa koulutetuin ikäluokka.

1960- ja 1970-luku olivat Suomessa yhteenäiskulttuurin aikaa. Tuolloin harrastettiin lähinnä liikuntaa tai musiikkia. Urheiluharrastukset olivat suhteellisen edullisia. Harjoitukseen mentiin polkupyörällä tai bussilla. Vanhemmat eivät juurikaan osallistuneet harrastuksiin kuljettamalla lapsia. Kirjastosta lainattiin kirjoja ja lukeminen oli suosittua ajanvietettä (tai ajantappamista). TV:ssä näkyi vain kaksi kanavaa!

No, hengissä selvittiin, vaikka ahdistuksesta ja mielenterveysongelmista ei juuri puhuttu. Ne kuitattiin nuoruuteen kuuluviksi. SS-RI-masennuslääkkeet tulivat vasta 1990-luvulla.

Korkeakoulupaikkoja oli huomattavasti vähemmän kuin nykyään.

Selvisimme lamasta, ainakin suurin osa. Työelämässä 1990-luvulla opettajina törmäsimme aina vain haastavampaan oppilasainekseen. Nuorten vaikeuksiin pidettiin syyllisenä lamaa.

2000-luvulla nuorten mielenterveysongelmat kärjistyivät ja koululaitos pyrki ratkaisemaan niitä lisäämällä oppilashuoltohenkilöstöä,

mutta tästä huolimatta nuoret tarvitsevat yhä enemmän apua. Arjen resilienssi on hukassa.

Nykyään nuorilla työntekijöillä on varsin paljon mielenterveysongelmia, jotka saattavat lyhentää työuria merkittävästi. Tämä ongelma pitäisi pystyä ratkaisemaan, sillä ikääntyvällä yhteiskunnalla ei ole varaa menettää työvoimaa.

Mitä voitaisiin tehdä? Ainakin vanhemmat ja peruskoulu voisivat valmentaa oppilaita kestäämään pettymyksiä. Koulu voisi luopua ylihyvistä todistuksista ja siirtyä arvioinnissa realismiin, jolloin arvosanat vastaisivat paremmin oppilaiden taitotasoa.

Tarvitaan myös rajoja esimerkiksi ruutu-aikoihin ja kuluttamiseen. Pitääkö vanhempien antaa lapsilleen kaikki, mitä he haluavat?

Nuoruus on todennäköisesti vaikeampaa kuin vuosikymmeniä sitten. Nykyään korostetaan valinnanvapautta ja yksilöllisyyttä. Kaikki ei kuitenkaan ole mahdollista ja kaikkea ei ole mahdollista valita ja saada. Mistä saataisiin realismia nuorisolle? Boomerit kyllä nitistettiin olemaan luulematta itsestään liikoja. Ei sekään ollut hyvä asia.

Aikaisemmin kaikki uudet opiskelijat valittiin korkeakouluihin pääsykokeiden kautta, mutta nykyään puolet opiskelijoista valitaan yo-kokeiden tulosten perusteella. Tämän on tulkittu lisänneen lukiolaisten stressiä, mutta toisaalta

heillä on mahdollisuus päästä suoraan opiskelemaan ilman pääsykokeita, minkä luulisi osittain myös vähentävän paineita.

Lukutaito tulee tulevaisuudessa jakamaan kansalaisia niin työelämässä kuin opiskeluisakin, sillä yllättävän monella nuorella on niin heikko lukutaito, ettei se riitä opinnoissa tai työelämässä selviämiseen. Miten nuorison lukutaitoa saataisiin parannettua, on vaikea kysymys. Osa lukee vasta lukiossa ensimmäisen kokonaisen kirjan ja se vasta kamalaa onkin. Lukeminen vaati nimittäin keskittymistä, ja sitä monella nuorella ei ole. Pieni vähemmistö nuorista kuitenkin lukee edelleen paljon. Mistä he saavat motivaationsa tähän, hakevatko he elämyksiä vai uusia maailmoja? Kirjallisuudessakin on nykyään tiettyä pelillistämistä, mikä voisi hokutella nuoria tarttumaan kirjaan.

Kännykkää ja somea pidetään nykyään syyllisinä lähes kaikkeen mahdolliseen. Osasyyllisiä ne voivat ollakin, mutta ongelmat ovat kyllä jossain syvemmällä. Miten ne ratkaistaan, on kokonaan toinen juttu, sillä yhteiskunnan muutos tulee olemaan nopeaa. Terveystieteiden palvelut muuttuvat ja vähenevät rahapulan vuoksi.

Yksi asia on selvä: elämä jatkuu ja yhteiskunta muuttuu, mutta mihin suuntaan? Yhteiskulttuuriin ei ole enää paluuta.

MARJO MELA
PÄÄTOIMITTAJA

**En ole ateenalainen enkä kreikkalainen,
vaan olen kotoisin maailmasta.**

SOKRATES

KOULULAISRYHMÄ HAM TAIDEMUSEOSSA. KUVA MERJA WESANDER 08.09.2022. HKM

(KUVAN SANALLINEN KUVAUS HKM:N SIVULLA: NUORET KATSOVAT VIDEOTAIDETTA. POLVISUKAT OVAT TULOSSA UUELLEEN MUOTIIN. HAM ON HELSINGIN TAIDEMUSEO, JOKA SIJAITSEE TENNISPALATSISSA KAMPISSA.)